

Redacția și Administrația:
Budapesta, VII., Nyár-utca 1.

Aci sunt a se trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani.

Un număr 10 fileri.

ADEVĚRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:
Pe 1 an 1 coroană
Pe 1/2 an 50 fileri
Pentru străinătate:
Pe 1 an 2 coroane
Pentru America:
Pe 1 an 1 dolar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie politică pentru poporul muncitor român.

Editor: Partidul socialdemocrat.

Apare la 1 al fie-cărei luni.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

Continuarea comediei.

(G-a.) Demisiunea contelui Stefan Tisa a fost primită de Majestatea Sa și ca ministru-președinte a fost denumit generalul baron Fehérváry Géza.

Ce înseamnă acest lucru?

Un om care nu are nici-o majoritate în parlament, ba nici chiar o fracțiune devine în această țară ministru-președinte.

Oare nu este acest lucru începutul absolutismului?

Generalul Fehérváry s'a arătat în casa țării ca să-și fie programul cu care are de gând să cârmuiască această țară nenorocită în care milioanele muncitorime sunt desmoșteniți de toate drepturile politice și economice, în care țară numai acei au drept carii posed predicat și avuție, iar muncitorimea care întreține această țară este exclusă din drepturile de a-și exprima voința, ba chiar este dată pradă solgăbirai-ilor, notarilor și jandarmilor.

În acest parlament de clasă s'a întâmplat pentru prima oară că un guvern a fost respins prin vot de blam.

Dar acest lucru nu s'a întâmplat pentru binele muncitorime.

Nu.

Noi recunoaștem că noul guvern nu este de loc constituțional. Dar când opozițiunea coalitată luptă pentru nimicirea liberalismului care nici odată nu a existat în Ungaria, pentru ce nu luptă și pentru drepturile poporului? pentru *votul universal și secret*?

Dăm tot dreptul coalițiunei când a început a merge pe această cale, dar nu ne putem opri de a-i zice că nu luptă pentru poporul întreg, ci luptă numai pentru interesele sale de clasă.

Noi din partea noastră nune vom opri de a lupta pentru omenirea întreagă, dacă va fi nevoie cu opoziția coalitată, dacă va fi nevoie fără ie, pe seama noastră. Căci cele ce se întâmplă azi în viața politică nu sunt alte, de cât așa numite comedii politice pentru ciolan.

Suntem deja sături de atâte comedie. De 38 de ani nu se face alt nimic de cât să joacă comedii în parlamentul nostru, cu care comedii șterg ochii poporului.

Timpul a sosit când trebuie să se arate că lupta lor este în interesul poporului întreg. Dați poporului întreg dreptul de vot și atunci puteți fi mândri ca ați luptat pentru poporul întreg. Dar D-tră din coaliție aveți teamă de votul universal, căci poporul

având drept de vot va mătura pe fariseii putreziiți și va pune în locul lor oameni de muncă, va pune socialdemocrația în locul lor, care mai curând sau mai târziu totuși va cuceri lumea întreagă și va mintui poporul din lanțurile robiei.

Și noi recunoaștem că țară numai atunci poate fi fericită când trăește în limba ei maternă. Dar nu este permis de a se face acest lucru pe seama celorlalte naționalități cari locuiesc și întrețin această țară.

Cerem drepturi egale pentru toți și dacă nu se vor da ni le vom lua singuri.

Deci să fie destul ce comedii politice și să se înceapă odată de a se lucra pentru interesul poporului întreg până nu va fi prea târziu.

Rugăm pe frații, al căror abonament s'a implinit să reînnoiască abonamentul, și să ne trimeată prețul abonamentului cât mai îngrabă, căci în cas contrar vom fi siliți a sista trimiterea foaiei „Adevărul“.

Totodată rugăm pe toți abonentii, cari nu primesc foaia „Adevărul“ regulat, să ne scrie despre aceasta, spre a putea lua măsuri spre îndreptare.

Pe drum.

— ...Bună-ziuă... Dar, încotro?
— Spre București.
— Hai, nu te sui în căruță?
— Ba, cum nu...
— Și de unde vii?
— Din partea Buzăului.
— Și mergi la București, Ai vre-o treabă...
— Da. Dar d-ta?
— Ieu-s de pe Ialomița. Duc niște grâu, vîndut de-um crișmar.
— Socoteam că-i al d-tale.
— Aș, și-ai găsit... Nouă nu ni s'ajunge de cum îl treerăm, dar să-l mai ținem până-n primăvară... Alecule, tată, ai grijă de ca... Mai atinge pe Roibu, că se lasă...
— ...Urită vreme.
— Ba proastă, de tot... Poftim. Ce zici d-ta, să mai nădăjduiești de la grîul cela, când s'a uscat, de cum i-a dat spicul?... Nu știi zău, cum vom scoate-o la cap... Cele de toamnă nu-s de nici o treabă, mărunțiturile de primă-vară așijderea, iearbă nu, nimica nu...
— O leacă, de nădejde la porumb...
— Nădejde cam sprincenată și cu iel, de n'o ploua mai în scurt. Nu-l vezi, cum i se sucește foaca?... Zi că n'avem în cotro și nădăjduim și noi așa de a-zi pe mine... Nu vezi, ne muncim, ne trudim cu nădejdea, că ba că anul ăsta, ba că la celalalt vom putea ieși și noi mai de-asupra necazului, și când îți dai bine sama, vezi dimpotrivă, că din an în an dai tot înapoi, ca racul... Vremurile s'au schimbat, nu se mai fac bucatele, pămînturile se kumpese mereu, angaralele se asprese și cătușele datoriilor se string, se string până când ne-or stoarce și măduva din oase, și-atunci... cine știe ce-o mai fi...
— Cum aveți învoelele pe la d-stră?
— Cum is mai ale dracului... Cine-ia-n,

banii, plătește 20 lei de pogon, banii pe jumătate înainte, iar în muncă, dijma aparte, una și una... Ei, pe urmă să-i faci, la cinci pogoane, un pogon, cu toată munca lui, apoi două zile cu caru, patru cu palmele, un transport de 21 saci la gară, patru găini. La porumb, de fi-care pogon o baniță de știuleți pîndărit, o alta de nune, cocărit, și ce baniță, bat-o D-zeu, că-i cât un sac...
— Și cum vă vine mai ușor, în bani sau în muncă?
— În bani, bun înțeles. Dar cui îi dă mina să iee-n bani, afară de pop și crișmari.
— Și de cei mai ușor în bani?
— Hm... Ai o bucatică de hirtie?
— Am, da.
— Plumb ai?
— Am.
— Atunci, să facem o socoteală, să vezi și d-ta, de cei mai bine-n bani... Să zicem e'ăș ara-n moșia lui, zece pogoane de loc. În bani, socoteală scurtă, i-aș da 200 de lei și pace bună, sint stăpin un an de zile pe loc. Îl ar cum îți place, secer la vreme, treer ieară-și la vreme, mă rog, fac ce vreau, sint de capul meu... în bani... În muncă, se schimbă daravera. Ieu nu pot ara și sămăna la mine, până nu-i voi termina arătura lui. De secerat, să-i secer lui întâi, bucatele mele pot să le bată ploile, să le scuture vinturile, iel nu vrea să știe. Apoi batjocuri, câte-o dată chiar și bătăi...
— Păi, de ce?
— De ce... Ciocoiul ie al dracului, îi găsește iel nod în papură: ba n'ai arat așa, ba că nai strins așa, și uite cusurul de astea... Dar, să venim la socoteală. Pune o dată zece pogoane, ce mă îndatorese să-i fac ieu lui, în schimbul celor zece ce mi le dă mie. Mai adaogă câte-un pogon la 5 pogoane, se fac 2, la zece. Peste tot îi voi munci ieu lui 12 pogoane, cu toată

munca lor... Fă socoteala-n bani la munca ăstor 12 pogoane.

— Să-ncepem de la arat.
— De la arat... Pune pogonul, arat, sămănat și grăpat, numai cu 10 lei, de secerat și strins în căi, cu câte 6 lei, de cărat, cu câte 4 lei și fă-le socoteala... Ai grija de Murgu, Alecule, mai atinge-l pe Breazu...

— Am socotit.

— Și ce-ai aflat?

— Iaată:

$$\begin{array}{r} 12 \times 10 = 120 + \\ 12 \times 6 = 72 + \\ 12 \times 4 = 48 \\ \hline \text{Total} \quad 240 \end{array}$$

Peste tot, munca celor 12 pogoane, ce i le faci d-ta arendașului în schimbul celor 10 pogoane, ce-ți dă din moșia lui, costă, vra să zică, două-sute-patru-zece de lei în cap.

— Bun de tot... Ar fi bine, să fie numai atit. Dar ia mai adaogă: două zile cu carul, a câte 4 lei, fac...

— Opt lei și 240, peste tot 248.

— Mai pune 4 zile cu palmele, a câte 2 lei.

— Încă opt lei și cu 248, fac 256.

— Mai pune 21 saci transport la gară, a câte 50 bani de sac...

— Fac zece lei și cinci-zece, și cu 256 s-adună 266 lei și 50 de bani.

— Mai pune și 4 găini, a câte un leu.

— Patru lei... Toceai 270 lei și cinci-zece de bani, de costă pe d-ta munca și angaralele ce trebuie să le faci la ciocoiu pentru cele zece pogoane.

— Iei, acum pricepi de ce-i mai ușor în bani?

— Așa-i. În muncă îi bagî ciocoiului în buzunar peste 70 lei mai mult.

— Și-n schimb ieseți batjocorit și bucatele tale nemuncite la vreme... Ei, dar cum spun, afară de pop și crișmari, noi ceștialții

REVAS.

În temniță.

Între paturi ziduri negre,
Îndoite de slăbiciune,
Cu picioarele în lanțuri
Și cu mâinile în cătușe
Șade tata ofilit.

Pe o bancă, lângă dînsul
Mama geme de durere
Și pe brațele ei ține
Copilița ce zimbește
La s'ermanul osîndit.

Dar la gîmul cu lungi grații
Să arată temnicerul
Cu-o s'elbăteacă privire;
A lui inima tocită.
Numai simte fericirea
Unui dulce s'arutat.

Mama pleacă cu fetița,
După ele trist să uită
Osîndintul cu durere;
Iar copila să întoarcă
Și spre dînsul mai trimite
Un suris nevinovat.

Gh. din Moldova.

Francisc Herzeg și făgăduelile lui.

Pe timpul alegerilor, în luna Ianuarie D-nul Francisc Herzeg, ținând programul său de candidat de deputat în Semeac a zis între altele: că a scos din domeniul împărătesc până acum optate de holde de pământ pentru poporul s'erac din Semeac, care va fi dat în arendă cu preț mic Semeaceniilor. Noi din partea noastră întrebăm acum pe frații din Semeac că dacă au c'ap'etat acest pământ, ce au făcut cu el, ce au s'emanat pe el și s'au făcut bucatele bune pe care le-au s'emanat pe el? Întrebarea o facem de aceea pentru că noi știm că ei nu au primit nici un fel de pământ și că deputatul

cercului Pecica a mințit c'and a zis că a scos acest pământ pentru popor.

Dar să n'telege că Herzeg făc'and parte din tabăra lui Tisa, nu poate fi nici el mai bun de c'at conducătorii lui. El a făgăduit numai ca să i-se dea votul. Astăzi fiind ales ca deputat nu să mai interesează de oamenii aceea c'arora l-a făgăduit ceva, și să g'andeste că peste cinci ani c'and va espira mandatul va făgădui din nou ceva.

Noi întotdeauna a făcut atent pe toți frații noștri ca să fie cu băgare de seamă cu acești domni cari făgăduesc toate și nu țin nimic. Dar avem nedejde că la alegerile viitoare frații nu să vor mai l'asa a fi trași pe sfoară și vor ar'ata domnului Herzeg drumul pe unde a venit, iar votul lor îl vor da aceluia care luptă pentru drepturile poporului muncitor și care nu făgădueste nimic, vor alege pe candidatul socialdemocrat.

„Votul Poporului“.

În numerile trecute al „Adev'erului“ am făcut atent pe frații noștri de a fi cu băgare de seamă, c'aci s'a infiintat iarăși un miel în piele de vulpe sub numele de „Votul Poporului“.

Mult cunoscutul Mezöfi (Morgenstern) a a scos o foaie sub numele de „Votul Poporului“ sub mască mincinoasă, că această foaie ar fi socialdemocrată. Această foaie a tr'amsis'o pe la frații noștri crez'and că astfel va putea abate pe frații noștri dela partida noastră.

Dar precum am dovedit de mai multe ori așa ar'etăm și acum că lucrul acesta nu-i a succes. C'aci frații noștri îi au ar'etat spețele și nu au l'asat să fie înșelați de un păcătoș ca el. C'aci speculația lui Mezöfi a fost numai de a storce bani de la popor. Ei bine, lui nici acum nu-i a succes acest lucru. Facem cunoscut fraților noștri că foaia lui Mezöfi poreclită „Votul Poporului“ nu mai apare, și acei frați cari au tr'amsis bani pentru abonament acolo au fost înșelați.

Încă odată facem atent pe frații noștri

să nu dea crez'ămint nimănuși până nu vor primi îndrumări dela partidul nostru. Singura foaia socialdemocrată este „Adev'erul“ (Glasul Poporului) iar cele l'alte toate sunt dușmane poporului muncitor român. Să tr'iască „Adev'erul“ (Glasul Poporului).

Unde-i adev'erul, unde-i dreptatea?...

În acest articol voesc să ar'et fraților, cumcă aceste două cuvinte *adev'er și dreptate* numai există, sunt moarte.

Aceste cuvinte de mare însemnătate ale omenirei din trecut și din prezent, a fost aduse la lumină de însuși Cristos. Christos a voit să le aducă la îndeplinire și cu apostolii săi, Dar' n'a reușit. Pentru-că puterea de pe timpul acela le-a sugrumat. Puterea a prins pe Cristos și pe apostolii săi, i-a băgat prin temniță, pe Cristos l'a condamnat la moarte prin restignire pe cruce pentru *adev'er și dreptate*.

Înainte de Cristos a domnit neadev'erul și nedreptatea, așa că și după Cristos până în secolul al 20-lea adecă până în timpul de astăzi tot neadev'erul și nedreptatea domnește peste întreg globul pământului.

Dar până c'and?

Știm foarte bine, că mult nu mai poate să dureze aceste fără delege, numai până atunci va dura, până-c'and întreg neamul omenesc, va deveni la o minte s'ănătoasă, ca să știe face deschiinire între *adev'er și neadev'er, între dreptate și nedreptate*.

Dar' cine sunt contrarii *adev'erului și dreptății*?

Acesta e un lucru de sine înțeles, că contrarii acestor două cuvinte însemnate *adev'er și dreptate* e clasa aristocrată-burgheză-capitalistă și clasa clericalistă (banda neagră).

Pe ce să basează societatea de astăzi?

Pe exploatare,

De cine să teme clasa aristocrată-capitalistă și clasa clericalistă?

De clasa proletariată.

Da cine declară *adev'erul și dreptatea*?

sintem siliți a ne robi la ciocoi... Dar pe la d-stră?

— Pe la noi învoelele-s și mai aspre.

— Se poate.

— În bani nu te-apropii cu mai puțin de 25 lei pogonul. În muncă, pe lângă cele spuse de d-ta, trebuie să-i mai faci și câte jumătate pogon ogor sterp, la fie-care pogon ce-l ai în moșie, la gară să-i duci 28 saci, nu 21, cele petru găini, numai vorba vine, c'aci îți le socotește în bani, a câte 2 lei găina.

— Vai de noi, nene, am ajuns să ne-nchinăm toată vieată pentru punga fără s'firșit a ciocoiului.

— Și a Statului.

— Așa zău. Ciocoiul te storce, Statul te storce, încontro s'o mai icl nu știi... Hăț, hăț, de Suru, Alecule, că dăm în sanț... Nu știi zău, că din an în an, cătușele nevoilor ne tot string și o să ne stringă, până c'and nu ne vom mai putea urni nici de icl până colo...

— Și ce zici d-ta, că ar fi de făcut?

— Ce-ar fi de făcut, de... Poate c'ar fi ce-va de făcut, dar cine știe...

— Poate vre-o jalbă la Stat.

— Ce stai d-ta de vorbești. Păi, ce mi-i Statul, ce mi-i ciocoiul. Și unul și altul te storce, ba de n'o fi mai avan Statul, c'and te g'indesti... Pe acolo au oamenii loturi de la Stat?

— Cum nu.

— Au și mari și mici și mijlocii.

— Ei da... Și cum i-ajunge plata?

— Apoi, unele ajung la 50 lei hectarul, altele la 40 și, mai rar, la 30.

— Ei vezi? Ce deosebire între ciocoiul care-ți ia 20 lei de pogon și între Statul, ce-ți ia 40 și 50 de lei la hectar, ceea-ce vine tot aceea, chiar mai mult, hai? Și încă Statul, pentru datoria lui îți matură și cenușa di vatră...

— Așa-i... Imi spunea un perceptor, că au ordine grozave, să nu crute nimic și pe nimeni, să nu lase nici urmă de datorie, să nu-i lase omului de c'at pentru s'ămânță, încolo tot sechestrat și vindut pentru acoperirea datoriilor c'atră Stat.

— Numai pentru s'ămânță, hai? Dar de hrana omului, a copiilor și a vitelor lui habar n'are domnul Stat... Ei, căne, căne, ce ți-ar trebui... Alecule, mai r'asufă caii, tată...

— Alecu ți-i fecior?

— Fecior... De astă ma g'indesc, că noi tot am mai apucat de pe la părinți am mai dus-o, cum am mai dus-o, dar icl dar feciorii lor... Ei, nene, nu mai merge așa, nu și pace bună...

— Fără-ndocala, ar trebui de făcut la un feliu.

— Da-c'ar trebui și nu știm ce și cum...

— Ziseși că-n Stat nu-i nici o n'adejde.

— Nu-i tot șarpe sugător și icl?

— Atunci?

— După mine unul, o singură treabă ar fi.

— Și-anume care?

— Să ne unim...

— Cu cine?

— Noi între noi, țărani.

— Și-apoi?

— Să luăm moșii în arendă, să le lucrăm dev'almăsește, să ne sc'apăm de arendași.

— Ei, și-apoi?

— Am fi câștigați cu partea pe care o store arendași din spinarea noastră, peste arenda ce o plătesc icl proprietarilor...

— Dar pe unde-și lucrează proprietarii singuri moșiile?

— Dă.

— Nu, nene, nu-i de nici o samă, nici asta. Par-că proprietarii nu ne-ar urca prețul, să ne-ajungă că și la arendași... Și printr'asta nu v'ad nici o sc'apare de Stat... Pentru-că,

vezi d-ta, ar trebui un așa feliu de plan, ca să ne putem mintui de toți șerpii cari ne sug, și de ciocoi și de Stat și de tot. Alt-feliu degeaba, n'am făcut nimic... Haide, Alecule, dă drumul la caii...

Căi porniră la drum și tovarășul meu, trintindu-se în tro rină-n căruță, prinse-a șuera un cântec vechiu, haiducesc. Treceam pe ling-o pădure. De cealaltă parte a drumului se întindea un câmp nemărginit, pierduț în zare, pe care creștea presărați mulțime de perii s'albateci, urmele unui codru năprasnic. Și soarele ardea, ca un cuptor aprins, în fundul azurului liniștit, ne turburat de nici-un fir de nour. Praful drumului se nălța ca un fum liniștit, în urmă căruței, și câte-o adiere caldă, par-că venită din v'apăile vre unui foc, îl învirtea, îl sucea și-l înviltora peste căruță, învătuindu-ne-n ceața lui năbușitoare. Pe drum, înainte, un virtej cerca să străbată liniștea arzătoare-a văzduhului. Printre lanurile de porumb, mișunau, ca un furnicar, țărani, cari-și scintecau sapele lor la soare, cari, c'and se-nf'igau în arătura uscată ca zgura, z'arnăeau plingător.

— ...Vezi, d-ta, copacii ceia, risipiți pe cîmp?

— Îi v'ad.

— Bătrânii noștri spun, că, nu de mult, a fost pe-icel un codru grozav, ce nu se mai s'firșea, din țărnuț l'alomitei și până-n București... Câte hotii, câte omoruri nu se săvârșeau într'insul... C'and te-mpingea nevoa, să-l străbați, îți luat r'amas bun de la lume, nu știai de-ți va fi dat, să mai vezi ceriul în partea cealaltă... Acum s'a mintuit și cu toate... L-au spart, l'au arat...

— Și ce nume parța codrul ăsta?

— Vlăsica... De ce-ți vine-a ride?

— Pentru că codrul Vlăsiei s'a spart, dar urmașii celor ce s'ascundeau prin scorburile lui, au l'asat scorburile aceastea și s'au pus

Socialismul.

La tot cazul, căci aceste două clase capitalism-clericalism, sunt silite să fie contrara *adevărului-dreptății*, de oare-ce vorba de existență, pentru că *socialismul* luminează poporale fără deosebire de neam și religie, le arată calea cea dreaptă, deșteaptă pe om la minte, ca să vadă el singur nedreptățile ce să fac față de *șel*, și totodată îi arată și calea de scăpare.

Care este clasa aristocrată-capitalistă, sau clasa clericalistă și care este clasa proletariată?

Clasa aristocrată-capitalistă, sunt acei cari trăiesc după munca și sudoarea clasei proletariete, cari duc o viață desfătă și plină de dulceață,

Clasa clericalistă e preoțimea, care nu să ține de chemarea ei spre a lumina poporul.

Ear, clasa proletariată sunt albinele palide la față (muncitorii) cari produc dulceață, adică fructele de trebuință clasei aristocrate-capitaliste pentru traiul lor.

C'un cuvânt zis: *clasa aristocrată-capitalistă e clasa înaltă, adică capitalul, iar clasa proletariată e clasa de jos, adică munca.*

De aceea în continuă să ducă o luptă de clasa.

Dar' oare ce-i lipsește clasei proletariete spre a ducă la îndeplinire *adevărul și dreptatea*?

Organizarea și știința.

Pentru aceea am voit, ca să arăt fraților, cumcă ce mare e deschilinierea între om și om. Pe când noi știm aceea foarte bine, fiecare om să naște cu *drepturi și datorii*.

Dar nu e așa. Lucrurile sunt pe'ntors.

Pentru-că clasa proletariată, adică clasa de jos, muncitorimea, are numai datorii ei *drepturi* nu...

Asta o pot s'o documentez, căci cel mai mare drept, care l'am avut noi muncitorii din Ungaria ni-l'au răpit: „*dreptul de încredințare*” fostul ministru-președinte contele Stefan Tisa, acest drept ni-l'a călcat în picioare. Foile ni-le-a confiscat, cu toate astea

că avem *libertate de presă* în Ungaria cu un paragraf sancționat încă la 1848.

Asta tot nu-i nimic. Puterea e mâna clasei înalte. Fac legi după plăcerea și gustul lor.

Ear a doaua nu mergem mai departe decât în Rusia, ce avem de văzut sau de observat?

Cele mai mari fără delegi.

Pentru-că acolo domnește clasa înaltă, *barbarismul*. Care nu voeste să dea crezământ poporului muncitor. Acolo ține poporul cu ceva mai bine înjugat, ca în țara noastră, numai să nu să deștepte.

Dar acum și acolo să începe poporul a deștepta, nu să mai lasă să fie sedus de hoherii și tiranii capi ruși, cari voesc să-i injuge și pe mai departe.

Am observat chiar, când poporul rus, s'a strins mai multe miș la Petersburg în 11 Ianuarie 1905, spre a face o demonstrație pe străzile Petersburgului în contra *barbarismului* și a înainta nu memorandum țarului, în care am cerut desrobirea (subjugarea) *adecă adevărul și dreptul*, ce li-se cuvin de oameni.

Dar ce le-au fost drept răsplată?

Nici n'au ajuns până la Țar, cu memorandum și hoherii au și dat porunca soldaților, ca să de-a foc, așa că pentru *adevăr și dreptate* au fost impusecți sute de muncitori.

Pentru-că puterea stă în mâna *barbarismului*, care așa face cum vrea, dacă nu cu bina atunci cu puterea.

Dar ar fi încă multe documente în felul acesta de arătat chiar și din alte state mai civilizate decât Ungaria sau Rusia, dar' le lăsăm pe altă-dată.

Așadar, noi în primul rând avem lipsă de organizare, iar a doaua de știință.

Și noi muncitorii români trebuie să facem ca celelalte popoare străine, să ne organizăm, să ne avem ca frații, să ținem unul cu altul, căci azi-mâne vor suna trîmbițele peste toate granițele țărilor, peste munți, văi și păduri. În cari muncitorii străini bine organizați vor strigă către noi: „*Veniți frații români și voi între rîndurile noastre, căci a sosit ceasul desrobirii*”. „*La luptă!*”

Nu mai înainte! Avem datorii, dar cerem și *drepturi*!”

Din aste toate, mult putem să învățăm și să observăm, că unica idee adecă numai *socialismul* e pe suprafața pământului, care luptă pentru desrobirea poporului, pentru *adevăr și dreptate*.

De aceea frați români, luați cărți, foi, care *adevărul și dreptatea* o publică. Cetiți și învățați ca să puteți și voi să vă socotiți între popoarele lumii.

La luptă pentru *adevăr și dreptate!*

Aurel Cristea.

Cronica.

Noul guvern. Noul guvern a fost astfel denumit: Ministru-președinte, de finanțe și pe lângă Majestatea Sa: baronul Fejérváry; ministru de honvezi: Bihar, general; ministru de comerț: Vörös László; ministru de agricultură: György Endre; ministru de instrucție: fișpanul din Bichis: Lukács György; ministru de justiție: Lányi Bertalan, consilier ministerial; ministru de interne: Kristoffy József, fișpan în Sătmar; ministru croat: deputatul Kovacevics. Aci trebuie să adăngăm că cu denumirea acestui guvern a început în țara noastră absolutismul.

Emigrarea în luna trecută. În luna trecută au sosit la New-York 6864 emigranți ungureni și anume: 1790 Maghiari, 3031 Slovaci, 940 Șvabi, 785 Croați și 118 Români. Dintre emigranții români 7 s'au așezat ia statul New-York, 18 Pennsylvania, 81 în Ohio și 12 în New-Yersey.

Procesul Șepreusenilor care a durat 5 zile înaintea tribunalului din Arad s'a sfârșit cu condamnarea acuzaților. Doi inși, învățătorul George Sturdza și Iosif Matea au fost condamnați la câte un an temniță și 3 ani pierderea oficiului. Șeșe inși au fost condamnați la câte opt luni temniță. Zece inși au fost pedepsiți la câte șeșe luni temniță. În total s'a dictat deci o pedeapsă de 11 ani temniță.

Sindicatul germane. Foaia partidului socialdemocrat german „Korrespon-

pe jaf la lumina zilei, și jăfuese ne supărați de nimeni.

— Ei cum?

— Păi, cei cari se plimbă în trăsuri cu roate de gumă, trase de niște cai ca zmeii, au doară ce sint?

— Așa zău. Vlăsia s'a strămutat în București. adevărat... în iadul ceta fără fund...

— Acuma, rogu-te, să ne-nțelegem.

— Ce-i?

— În Vlăsia, vra să zică, bandiții puseseră stăpînire pe drumuri.

— Așa-i.

— Și oare cu ce drept?

— Așa de la iei, drept de bandiți, altfel cum...

— Când ierași nevoit a trece pe acolo, iei îți făceau socoteală la pungă, te schlugiuiau, ba de cercai a te împotrivi cum-va, te și-ucideau chiar. Nu-i așa?

— Așa-i frate, așa.

— De când li s'a spart înse cuibul, așa-i că li s'au prăpădit urmele?

— Ei, da. Dar ierași mai bine pe-atunci, că abiea mai intra dracu-n ciocoi.

— Bun de tot. Nu s'ar putea, înse, și noi să ne răfuim cu ciocoi, să facem ca și lor să li se șteargă urma, desfînd și Vlăsia cea nouă?

— Cum?

— Bandiții, zici, că cu nici un drept, puseseră stăpînire pe drumuri și jăfuiau lumea.

— Da.

— Te-aș ruga acuma să-mi spui, cu ce drept și-au însușit ciocoi pămînturile?

— Ei, ei-că unii le au moștenire, alții le-au cumpărat?

— Cu bani storși din pielea muncitorului.

— Păi, dar cum crezi?

— Cât despre moștenire, tot așa de bine puteau să spună și feciorii bandiților, pe cum că stăpînirea pe drumuri o au de la părinți, moștenire.

— Se potrivește, zău.

— De ce n'am face oare ca și ciocoi, să fie infrinați, ca și bandiții Vlăsiei, când și dreptul lor asupra pămînturilor se întemează tot pe un feliu de drept ca și cel al bandiților pe drumuri?

— Bun, dar ce feliu?

— S'au luat drumurile din mina bandiților și s'au pus la îndemina tuturor, făcîndu-se din iele un bun obștesc. De ce nu s'ar lua oare și pămînturile din ghiarele ciocoiilor, să se facă dintr'insele tot bun obștesc, de care să ne bucurăm, ca și de drumuri, de o potrivă, cu toții.

— Ei, da... Așa s'ar și cădea. Precum ne bucurăm de ear și de apă, fără să plătim nimăruși nimic, așa să ne bucurăm și de pămînt. Au doară, seos a cine-va din pielea lui pămîntul sau făuritu-l-a cu puterea minilor lui?... Atinge-l pe Suru, la roată, Alceule...

— Și cum zici d-ta, să facem cu ciocoi. Să dăm iuruș prin București?

— Nu-i atita nevoe de una ca asta. Mai întâi ar fi de nevoe. să ne scotim, fie-care sat în parte, cu ciocoiul nostru. Apoi, ce-a mai fi de făcut, vom chibzui pe urmă.

— Cu nici o răutate. Să ne facem stăpîni pe pămîntul satului nostru, pe care l-au muncit și-ngrășat, cu singele și sudoarea lor, ai noștri din moși, strămoși pe când neamul ciocoiilor știut-a numai să ne răpescă rodul strădaniei noastre.

— Ie foarte adevărat, frate... Pe tine te coace soarele, te bat vînturile și ploile pe cîmpuri, pe când iel numai vine de se uită la strădaniea ta, ca la privește ori se plimbă pe la băi, prin munți, prin țări străine. Și tot iel își însușește dreptul asupra pămîntului arat, sămănat, strîns și-ngrășat de tine. Pentru ce?...

— Pentru că n'am deprins încă a ne cu-
noaște dreptatea.

— Ie drept, aicea ziseși bine. Țăranul nostru-i prost, foarte prost, frățioare... Vine-o secătură de slujbaș și-i spune că-i așa, așa zice și iel. Nu mai stă și dînsul o leacă la rîzgîndirea, s'aleagă ce-i bine și ce-i rău, pentru iel, din cele spuse... Ei, omule, să-și poată pricepe toți ai noștri buna lor dreptate, fără multă bătaie de cap ne-am scutura rîea de pe noi. Dar vezi, d-ta, țăranul nostru ie tare de cap, grozav! aude, vede, dar par'că tot nu-i vine să creadă... Așa ni s'au cocotat în spinare toți șarlatanii de pe vremuri, de ne-au adus astă-zi cu desăvirșire la sapă de lemn.

— Tocmai pentru asta, trebuie să ne dăm sama de povirnișul pe care sintem mereu împinși deatî amar de vreme. Să zicem o dată: Ho, destul pîn-ai-ci, mai mult nu se mai poate. Nu-i oare peste măsură de umilitor, să ne lăsăm noi, atita samă de oameni, duși de nas de-o mină de pungași?

— Ba, afară din cale.

— Ieată dar, prietene, singură treabă de samă ce ar fi de făcut, întru ușurarea nevoilor noastre: Să ne strîngem la o laltă, să ne sfătui, să ne jurăm unire.

— Alecule, să ții pe dreaptă, la crisma lui Gheorghe.

— Făci noaptea aici, în Afumați?

— Da. Nu ramineai și d-ta, mergeam mine icarășî cu toții.

— Nu. Merg înainte. Rămii sănătos.

— Mergi sănătos, dar mai ai o bucată de cale.

— În vre-o trei ceasuri o fac.

— O faci. Și-așa cu vorba noastră. Pămînturile ca și drumurile, în stăpînirea tuturor.

— Da, da, numai poartă-ți cuvîntul și pe la alții.

I. Neagu.

denzblatt" publică următoarele date statistice despre starea sindicatelor germane. În anul 1901 au avut sindicatele germane abia trei sute de mi membri pe când aztăzi în trek suma de un million.

Următoarea tabelă arată sporirea această uriașă a sindicatelor:

Anul	Organizații centrale	Numerul membrilor anuali		Suma membrilor organizațiilor locale	Suma totală	Starea financiară a centrului în Marci
		in total	femei			
1891	62	277659	—	10000	287659	425845
1892	56	237094	4355	7640	244734	646415
1893	51	223530	5384	6280	229810	800579
1894	54	246494	5251	5550	252044	1319295
1895	53	259175	6697	10781	269956	1640437
1896	51	329230	15265	5858	335088	2323678
1897	56	412359	14644	6803	419162	2951425
1898	57	493742	13481	17500	511242	4373313
1899	55	580473	19280	15946	596419	5577547
1900	58	680427	22844	9860	690287	7745902
1901	57	677510	23699	9360	686870	8798333
1902	60	733206	28218	10090	743296	10253559
1903	63	887698	40666	17577	905275	12570972
1904	63	1052108	48604	20686	1072944	16109903

Din această statistică se vede că sindicatele germane nu cunosc stagnație ci din contră merg din an în an cu pași repezi înainte în tocmă ca și partidul socialdemocrat german.

Ciobanul Cârțan fotografat cu familia regală română. La serbările grandioase dela constanța (botezul vaporului „România” și afundarea cablului Constanța-Constantinopol) a luat parte și ciobanul Cârțan, vestit pentru socialismul seu mare. Regina Elisabeta a zărit în port pe ciobanul Cârțan, pe care il primise odată în audiență la castelul Peleş Regina zise Regelui: „Uite ciobanul dela Peleş!” și a stat apoi cu Cârțan de vorbă. Regina a rugat apoi pe Regele să-și dea invoirea a se fotografia împreună cu Cârțan. Regele s'a învoit și Cârțan a avut onoarea să se fotografieze împreună cu familia regală.

Statutul organic.

II

Organele cercuale.

§. 5. În cas de lipsă mai multe organe comitatense în oare-care parte a țerei sau într'un ținut unde locuitorii toți vorbesc aceeași limbă pe forma organului cercual.

Reședințele organelor cercuale le statornesc comitele agitatoare.

Conducătorii organelor cercuale se îngrijesc, ca organele comitatense să-și capete spesele de agitație și totodată dimpreună cu comitetul de agitație să îngrijește de mișcare.

Conducătorii organului cercual țin după necesitate conferințe cercuale. La aceste conferințe hotărăsc despre afacerile cercului, despre chestiunile de dispută și au dreptul a nimici sau a schimba hotărârile aduse de organele comitatense. Însă nu pot aduce hotărâri cari nu-s în spiritul hotărârilor partidului central.

Conferințe cercuale sunt a se conchiama dacă cumva majoritatea organelor cercuale o voesc.

Conducătorii organului cercual sunt îndatorați ca cel puțin odată în trei luni să comunice comitetului central despre starea mișcării și adresele tuturor organelor din cerc.

Bărbați de încredere.

§. 6. Conducătorii organelor locale, comitatense și cercuale sunt îndatorați a anunța secretariatului central un bărbat de încredere din sinul lor.

Bărbații de încredere centrali sunt a se alege în fiecare an după congres.

Numele bărbaților de încredere centrali sunt a se anunța secretariatului partidului, dacă în comitat este organ comitatens sau organ cercual, atunci acești bărbați de încredere sunt îndatorați a se anunța acestor organe.

Bărbații de încredere centrali sunt îndatorați a supraveghia ca hotărârile congresului, ale conferințelor comitatense sau cercuale, să fie aduse la îndeplinire.

Sunt îndatorați a sta în neconținută corespondență cu secretariatul central, pe care sunt îndatorați a-l încunoștința despre toate casurile mai importante. Sunt îndatorați a aduce la cunoștință organelor locale toate hotărârile comitetului central și a supraveghia ca aceste hotărâri să fie aduse la îndeplinire.

Totodată sunt îndatorați a face în fiecare lună un raport despre starea organului.

Bărbații de încredere centrali în calitatea lor, supraveghiază, ca frații să plătească regulat darea de partid, și tot ieși au îndatorirea de a răspândi foile partidului.

Dacă vre-un bărbat de încredere abziece, sau pleacă din comună, sau dacă din orice cauză nu lucră cum trebuie, atunci datorita fraților este de a alege îndată un alt bărbat de încredere.

Adunarea partidului (congresul).

§. 7. În fiecare an se ține adunarea partidului (congres), care se conchiama din partea direcțiunii partidului.

Congresul este forul suprem al partidului.

Dacă congresul ultim n'a hotărit locul, unde are să se țină congresul viitor, acesta este a să stabili din partea direcțiunii partidului.

Conchemarea congresului dimpreună cu ordinea zilei este a se publica cel puțin cu 6 săptămâni înainte în foile centrale ale partidului. Organele cel puțin de patru-ori sunt de a se agrăi în aceste foi, ca să-și aleagă deputații la congres.

Propunerile sunt de a se comunica secretariatului cel puțin cu 15 zile înainte de congres și cel puțin cu 10 zile înainte sunt de a se publica în foaie.

(Va urma în numărul viitor.)

24395
B. 1905. sz.

Pksz. 648
905.

Ö Felsége a király nevében!

A budapesti kir. büntető törvényszék mint esküdtbíróság a Dr. Doleschall Alfréd kir. törvényszéki bíró elnöke alatt, Jammiczky Gyula kir. törvényszéki bíró, Dr. Novotny Károly kir. törvényszéki bíró, valamint Krenedics Gyula kir. törvényszéki jegyző és Thassy Ádám kir. törvényszéki aljegyző, mint jegyzőkönyvvezetők részvétele mellett, a kir. ügyészségnek 1905. évi 9205 számú vádiratában Cristea Aurél ellen izgatás sajtóvétsége miatt foglalt vád fölött a kir. törvényszéknek 1905. évi 18755 számú végzése folytán Dr. Magyar István kir. ügyésznek, mint közvádlónak, a szabadlábbon levő vádlottnak és Dr. Kadosa Marcell ügyvédnek, mint védőnek jelenlétében, 1905. évi május hó 11-ik napján, Budapesten megtartott nyilvános főtárgyalás alapján, a vád és védelem meghallgatása után a következőleg

ítélt:

Szabadlábbon levő Cristea Aurél, nagysebeni születésű, 24 éves, budapesti lakos, magyar honos, görögkeleti vallásu, nőtlen, vagyontalan, katonai sorozás alatt álló betűszedő vádlottat az esküdték ama határozata alapján, amely szerint azok a hozzájuk intézett főkérdésre: „Bűnös-e Cristea Aurél vádlott, mint felelős szerkesztő abban, hogy a Budapesten nyomtatott „Adeverul” című időszakos lapnak 1904 november 1-én kiadott 30-ik számában „Marseillaise proletarului román” felirással közzétett sajtóközleménynek a vádiratban megjelölt szavaival, a vagyontalan munkás néposztályokat a vagyonos osztályok ellen gyűlöletre izgatta? Igen, vagy nem?” hétnél több szavazattal „igen”-nel feleltek,

a kir. esküdtbíróság az 1848. évi XVIII. t.-cz. 33. §-a értelmében, mint felelős szerkesztőt bűnösnek mondja ki a btk. 172. §-a 2-ik bekezdésében meghatározott, nyomtatvány útján elkövetett osztály ellen való gyűlöletre izgatás vétségében.

Ezért a kir. esküdtbíróság vádlottat a btk. 172. §-a alapján a büntetés foganatba vétele napjától számítandó 1 (egy) hónapi államfogházra és 1892 évi XXVII. t.-cz.-ben meghatározott czélokra az ítélet jogerőre emelkedése napjától számított 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett a budapesti kir. ügyészségnél fizetendő s behajthatatlansága esetén a btk. 53. §-a értelmében 10 (tíz) koronánként 1 (egy) napi, összesen 5 (öt) napi államfogházra átváltotatandó 50 (ötven) korona pénzbüntetésre ítéli. A Bp. 480. §-a alapján kötelezi a kir. esküdtbíróság vádlottat, hogy a felmerült 11 (tizenegy) kor. 25 (huszonöt) fillér büntügyi költséget és a szabadságvesztés büntetésének végrehajtásával felmerülő költségeket a m. kir. államkincstárnak az 1890. évi XVIII. t.-cz.-ben meghatározott módon a közadók módjára s az ezek behajtására vonatkozólag fennálló szabályok szerint vezetendő végrehajtás terhe mellett fizesse meg. E költségeket azonban a kir. esküdtbíróság a vádlott igazolt vagyontalansága folytán egyelőre behajthatatlanoknak mondja ki.

A Bp. 574. §-ának utolsó bekezdése alapján elrendeli a kir. esküdtbíróság, hogy a jelen ítélet jogerőre emelkedése után az „Adeverul” című, Budapesten nyomtatott időszakos lapnak az ítélet kézbesítése után legközelebb megjelenő számában a lap tulajdonosa, illetőleg kiadója az 1848. évi XVIII. t.-cz. 35. §-ában meghatározott 200 (kettőszáz) korona büntetés terhe alatt tegye közzé.

A Budapesten nyomtatott „Adeverul” című lapnak 1904. évi november hó 1-én kiadott 30. számát a kir. esküdtbíróság a btk. 61. §-a és a Bp. 574. §-a alapján elköszötni és annak az iratok között az 55951/904. számú csendőri jelentés mellett fekvő példányát az ítélet jogerőre emelkedése után megsemmisíteni s e végből a kir. ügyészséghez átétetni rendeli.

Indokok.

A kir. esküdtbíróság az esküdték határozatát alakjára nézve szabályszerűnek, lényegére nézve pedig világosnak találta, ennél fogva a Bp. 370. §-ában körülírt helyesbítő eljárás elrendelését szükségesnek nem látta és a Bp. 371. §-ában meghatározott eljárásra nem látott okot fenforogni.

Az ítélet rendelkező részében idézett főkérdés a btk. 172. §-a 2-ik bekezdésében meghatározott, nyomtatvány útján elkövetett osztály ellen való gyűlöletre izgatás vétségének tényálladékát foglalja magában.

Az esküdték erre a kérdésre hétnél több szavazattal „igen”-nel feleltek.

Ennélfogva vádlottat a btk. 172. §-a 2. bekezdésében meghatározott, nyomtatvány útján elkövetett, osztály ellen való gyűlöletre izgatás vétségében a Bp. 374. §-a értelmében bűnösnek kellett kimondani.

A vádlottra kiszabott büntetés mértékének megállapításánál súlyosító körülmény gyanánt mérlegelte a kir. esküdtbíróság a vád tárgyává tett közleményben foglalt izgatás magasabb fokát.

Ezzel szemben viszont enyhítő körülményül vette figyelembe a kir. esküdtbíróság a vádlott büntetlen előéletét, alacsony műveltségét és azt, hogy ő mint szerkesztő a panaszlott közleményért csupán alaki felelősséggel tartozik.

A kir. törvényszék az enyhítő és súlyosító körülményeket mérlegelvén, vádlott büntetését bűnössége fokához mérten az ítélet rendelkező részében meghatározott mértékben tartotta megállapítandónak.

Az ítélet egyéb rendelkezései az illető helyeken felhívott törvényszakaszokon alapulnak és a vádlott bűnösségének megállapításából folynak.

Budapesten, a kir. törvényszék mint esküdtbírósnak 1905. évi május hó 11-én tartott üléséből.

Magassy
Jegyző.

Zsitvay
esküdtbíró, elnöke.